

ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล : ศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับกระบวนการ ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาของศาลยุติธรรม¹

ยูภา แก้วตอ²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล : ศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับกระบวนการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาของศาลยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และหลักการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาของศาลยุติธรรม เมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน โดยกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล จะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ในการดำเนินการดังกล่าวอย่างชัดเจน และต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ก่อนดำเนินการ³ เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การดำเนินงานของรัฐที่เกี่ยวกับความมั่นคง การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี หรือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ถูกนำมาบังคับใช้ในบริบทของกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในกรณี การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาของศาลยุติธรรม ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 และมาตรา 255 กลับเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ แม้มาตรา 4 (5) จะบัญญัติยกเว้นไม่ให้นำพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาใช้แก่การพิจารณาคดีของศาล การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดีก็ตาม แต่เนื่องจากในกระบวนการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา ฝ่ายโจทก์ผู้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามีหน้าที่สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลย ข้อตกลงทางนิติกรรม กรรมสิทธิ์ ในที่ดิน ข้อมูลบัญชีธนาคาร ข้อมูลกรรมสิทธิ์ในรถยนต์ ข้อมูลทรัพย์สินอื่นใดที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยมีสิทธิ

---

¹ บทความนี้เรียบเรียงการจากค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล : ศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับกระบวนการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาของศาลยุติธรรม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และ รองศาสตราจารย์อรรณพจนานูรัตน์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

ที่จะได้รับจากบุคคลภายนอก และหรือทรัพย์สินอื่นใดที่ศาลสามารถมีคำสั่งให้ยึดอายัด หรือห้ามเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนได้⁴ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ โดยลักษณะและเนื้อหาแล้วเข้าข่ายเป็น “ข้อมูลส่วนบุคคล” ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 การดำเนินการสืบค้นข้อมูลเพื่อขอคัดสำเนาเอกสาร หรือการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวได้รับการปฏิเสธจากเจ้าหน้าที่ผู้เก็บรวบรวมและควบคุมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของจำเลย หรือของบุคคลภายนอก ด้วยเหตุผลว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ หากไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และขั้นตอนการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาเป็นขั้นตอนก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือออกหมายบังคับคดี การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจึงไม่เข้าข่ายยกเว้นดังกล่าว อีกทั้ง สำเนาเอกสารหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่นำมายื่นต่อศาลในฐานะพยานหลักฐาน และการประกอบคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา แม้นับเบื้องต้นจะมีวัตถุประสงค์เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวเพียงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง แต่หากศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้อง หรือหากคดีถึงที่สุด สำเนาเอกสารและข้อมูลส่วนบุคคลที่น่าส่งแก่ศาลนั้นจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนคดีซึ่งต้องจัดเก็บไว้ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด⁵ อันอาจก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องกับหลักการจำกัดระยะเวลาการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่จำเป็นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้

จากการศึกษากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาของศาลยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวแล้ว พบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรก คือ ปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างหลักเกณฑ์การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษากับข้อจำกัดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เกิดจากความแตกต่างของหลักการและวัตถุประสงค์ของกฎหมายทั้งสองฉบับ โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 วางหลักทั่วไปในการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล กำหนดให้การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล เว้นแต่เป็นกรณีที่เปิดเผยเพื่อวัตถุประสงค์ตามมาตรา 24 (1) – (6) ซึ่งเป็นข้อยกเว้นที่กำหนดขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลไว้เป็นการเฉพาะและเคร่งครัด ผู้ศึกษาเห็นว่า ภายใต้กรอบของกฎหมายดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลยหรือของบุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของจำเลย ย่อมไม่อาจเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่โจทก์ได้โดยง่าย เนื่องจากในขั้นตอนการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา โจทก์ยังไม่มีสถานะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และยังไม่มียอำนาจตาม

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

⁵ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการปลดทำลายสำนวนความและเอกสาร พ.ศ. 2552

กฎหมายในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว จึงไม่อาจถือได้ว่าเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในทุกกรณี

ในขณะเดียวกัน การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 และมาตรา 255 เป็นกระบวนการที่กำหนดให้โจทก์ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นอย่างชัดเจน และเป็นที่น่าพอใจแก่ศาลว่าจำเลยมีทรัพย์สินใด และมีพฤติการณ์หรือเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะขักย้าย ถ่ายโอน หรือจำหน่ายทรัพย์สินเพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับคดีในภายหลัง การพิสูจน์ดังกล่าวย่อมจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลย รวมถึงทรัพย์สินที่จำเลยมีกรรมสิทธิ์ร่วมกับบุคคลภายนอก หรือสิทธิเรียกร้องที่ถึงกำหนดชำระแก่จำเลย ผู้ศึกษาเห็นว่า ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ส่งผลให้ในทางปฏิบัติ โจทก์ไม่อาจทราบสถานะของทรัพย์สินของจำเลยได้อย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบความมีอยู่ของทรัพย์สิน ลักษณะกรรมสิทธิ์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งล้วนเป็นข้อมูลที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการขอให้ศาลมีคำสั่งยึดอายัด หรือห้ามเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ยิ่งไปกว่านั้น ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลยโดยสภาพย่อมปรากฏข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่ความในคดีควบคุมไว้ด้วย ซึ่งบุคคลดังกล่าวได้รับความคุ้มครองในสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อย่างเต็มที่ เมื่อพิจารณาทั้งในเชิงบทบัญญัติกฎหมายและผลในทางปฏิบัติ ผู้ศึกษาเห็นว่า ได้เกิดปัญหาความไม่สอดคล้องกันทางกฎหมายระหว่างหลักเกณฑ์การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลยในการพิสูจน์สิทธิของโจทก์ กับข้อจำกัดในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ส่งผลให้กฎหมายทั้งสองฉบับไม่สามารถบังคับใช้ร่วมกันได้อย่างสอดคล้องกัน และกระทบต่อสิทธิของโจทก์ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ประการที่สอง ปัญหาขอบเขตการตีความข้อยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 (5) บัญญัติข้อยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวแก่การพิจารณาคดีของศาล การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี การวางทรัพย์ รวมถึงการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยข้อยกเว้นดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อไม่ให้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรม อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดขอบเขตไว้อย่างชัดเจนว่าครอบคลุมถึงการกระทำของโจทก์ผู้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาหรือไม่ ผู้ศึกษาเห็นว่า ในขั้นตอนการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา โจทก์ไม่ใช่เจ้าพนักงานศาล และยังไม่มิสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา หรือมีหมายบังคับคดี การขอทราบ ขอให้ หรือขอคัดถ่ายเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของจำเลยหรือทรัพย์สินที่จำเลยมีกรรมสิทธิ์ร่วมกับบุคคลภายนอก จึงมักถูกตีความว่ายังคงอยู่

ภายใต้การบังคับใช้ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และไม่อยู่ในขอบเขตข้อยกเว้นตามมาตรา 4 (5)

การตีความข้อยกเว้นในลักษณะดังกล่าวส่งผลให้โจทก์ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่อศาลได้อย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน บัญชีเงินฝาก หรือสิทธิเรียกร้องที่ถึงกำหนดชำระแก่จำเลย อีกทั้งในทางปฏิบัติยังปรากฏว่าหน่วยงานผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เช่น สำนักงานที่ดิน สถาบันการเงิน หรือหน่วยงานของรัฐอื่น ต่างตีความขอบเขตข้อยกเว้นตามมาตรา 4 (5) แตกต่างกัน ส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลขาดความแน่นอนและไม่เป็นมาตรฐาน ผู้ศึกษาเห็นว่า สภาพปัญหาดังกล่าว ย่อมกระทบต่อการระงับข้อพิพาทของโจทก์ตามหลักการการพิสูจน์และมาตรฐานพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 84/1 เนื่องจากโจทก์ต้องนำสืบให้ศาลเห็นจนเป็นที่พอใจแก่ศาลถึงทรัพย์สินและพฤติการณ์ของจำเลย หากโจทก์ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นได้ตั้งแต่ต้น ย่อมเพิ่มความเสี่ยงต่อการบังคับใช้คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวที่คลาดเคลื่อน และอาจกระทบต่อสิทธิของบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่ความในคดี หรือศาลอาจมีคำสั่งยกคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาได้ เมื่อพิจารณาผลในทางกฎหมายและทางปฏิบัติ จึงเห็นได้ว่าข้อยกเว้นการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 (5) ยังขาดความชัดเจนในขอบเขตการตีความ และไม่ครอบคลุมถึงกรณีของโจทก์ผู้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาโดยตรง ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวกลายเป็นอุปสรรคต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน การพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่อศาล และการใช้สิทธิของโจทก์ในกระบวนการยุติธรรม

ประการที่สาม ปัญหาความรับผิดในการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของจำเลย บทบัญญัติมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดความรับผิดทางอาญาจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไว้อย่างเคร่งครัด โดยยกเว้นความรับผิดเฉพาะกรณีตามวรรคสอง (2) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี และ (5) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ข้อยกเว้นดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงลักษณะเฉพาะของการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในคดีแพ่ง ผู้ศึกษาเห็นว่า การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 เป็นกระบวนการที่โดยสภาพจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลย ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวอาจรวมถึงทรัพย์สินที่จำเลยมีกรรมสิทธิ์ร่วมกับบุคคลภายนอก หรือทรัพย์สินของบุคคลภายนอกที่ถึงกำหนดชำระแก่จำเลย เอกสารเกี่ยวกับทรัพย์สินเหล่านี้ย่อมปรากฏข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่ความในคดีควบคู่ไปด้วย การเปิดเผยข้อมูลในลักษณะนี้จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาคดีของคู่ความโดยตรง ตามมาตรา 80 วรรคสอง (2) และไม่อาจเข้าข้อยกเว้นตาม (5) ซึ่งมุ่งรองรับการดำเนินคดีที่มีลักษณะเป็นสาธารณะได้เช่นกัน

เมื่อข้อยกเว้นตามมาตรา 80 วรรคสอง (2) และ (5) ไม่อาจครอบคลุมถึงกรณีดังกล่าว การสืบค้น ใ้ หรือเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลภายนอกเพื่อประกอบคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาย่อมอยู่ภายใต้ ความเสี่ยงที่จะเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 80 วรรคหนึ่ง ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล อาจต้องรับผิดชอบทั้งทางอาญา ทางแพ่ง และทางปกครอง แม้การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะเป็นไปเพื่อให้ศาลสามารถ พิจารณาออกคำสั่งได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพก็ตาม

เมื่อพิจารณาทั้งในเชิงบทบัญญัติกฎหมายและสภาพการบังคับใช้ในทางปฏิบัติ ผู้ศึกษาเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 80 (2) และ (5) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ยังไม่สอดคล้องกับ ลักษณะและความจำเป็นของการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในคดีแพ่ง ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้อง เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลภายนอก อันก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติและความเสี่ยง ต่อความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง

ประการที่สี่ ปัญหาการกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลภายหลังสิ้นสุดกระบวนการ ขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา บทบัญญัติมาตรา 39 (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดเพียงให้เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบันทึก “ระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูล ส่วนบุคคล” โดยไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน หากแต่ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใ้ หรือเปิดเผยข้อมูลในแต่ละกรณี ประกอบกับหลักตามมาตรา 27 ที่กำหนดให้การ ใ้ หรือเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคล โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ต้องกระทำเท่าที่จำเป็น และเพื่อ วัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้เท่านั้น เมื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวสิ้นสุดลง การเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลย่อมต้อง สิ้นสุดลงตามไปด้วย ผู้ศึกษาเห็นว่า การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งเป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เป็นการเฉพาะและมีระยะเวลาจำกัด โจทก์จำเป็นต้องขอ ใ้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลยหรือของบุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน ของจำเลยเพียงเพื่อประกอบคำร้องและพิสูจน์เหตุจำเป็นและความเร่งด่วนต่อศาล เมื่อคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว สิ้นผลตามมาตรา 260 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วัตถุประสงค์ในการ ใ้ หรือเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลดังกล่าวย่อมสิ้นสุดลง ตามหลักของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลดังกล่าว ควรสิ้นสุดการเก็บรักษาและถูกทำลาย

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติ เอกสารพยานหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลยซึ่งมีข้อมูลส่วนบุคคล ของจำเลยและบุคคลภายนอกปรากฏอยู่ เมื่อถูกนำเข้าสู่สำนวนคดีของศาลแล้ว เอกสารดังกล่าวย่อมอยู่ภายใต้ บังคับของระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการปลดทำลายสำนวนความและเอกสาร พ.ศ. 2552 ซึ่งกำหนดให้สำนวนคดีแพ่งต้องเก็บรักษาไว้เป็นระยะเวลานานถึงสิบปี จึงทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกเก็บ รักษาไว้เกินกว่าวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา และไม่สอดคล้องกับหลักการ

จำกัดระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เมื่อพิจารณาทั้งในเชิงบทบัญญัติกฎหมายและผลในทางปฏิบัติ ผู้ศึกษาเห็นว่า มาตรา 39 (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ยังขาดแนวทางหรือกลไกที่ชัดเจนในการบันทึกระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกนำไปใช้เป็นเอกสารในสำนวนคดีของศาล แม้ว่าวัตถุประสงค์ของการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลจะสิ้นสุดลงแล้วก็ตาม ส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติและความไม่สอดคล้องกันระหว่างหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับระบบการเก็บรักษาสำนวนคดีของศาลยุติธรรม

ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาของศาลยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมแก่โจทก์ผู้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

ประการแรก : ในประเด็นปัญหาเรื่องความไม่สอดคล้องกันระหว่างหลักเกณฑ์การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษากับข้อจำกัดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เกิดจากการที่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนดให้การเข้าถึง การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลกระทำได้เฉพาะในกรณีที่อยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ตามมาตรา 24 (1) – (6) เท่านั้น หากเป็นกรณีที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ตามมาตรา 24 (1) และ (6) เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลย่อมไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวได้ ขณะที่การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามาตรา 254 และ มาตรา 255 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของจำเลยเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาของศาล บทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองฉบับจึงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ไม่สอดคล้องกันในเชิงกฎหมายและก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการใช้สิทธิในขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

เดิม พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 24 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

- (1) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์หรือจดหมายเหตุ เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติซึ่งได้จัดให้มีมาตรการปกป้องที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
- (2) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล
- (3) เป็นการจำเป็นเพื่อปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นคู่สัญญา หรือเพื่อใช้ในการดำเนินการตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนเข้าทำสัญญานั้น

(4) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐที่ได้มอบให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(5) เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(6) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล”

จากเดิมมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีทั้งหมด 6 อนุมาตรา ขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 24 โดยการเพิ่มอนุมาตรา (7) เป็นดังนี้

“(7) เป็นการจำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกในกระบวนการยุติธรรม แก่คู่ความในคดี แต่ทั้งนี้ การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามอนุมาตรานี้ต้องไม่เป็นการใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะเป็นข้อมูลละเอียดอ่อนตามมาตรา 26 ซึ่งไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินของคู่ความในคดีในศาลที่จะมีคำสั่งให้ยึดอายัด ไว้เป็นการชั่วคราวได้”

ประการที่สอง : ในประเด็นปัญหาเรื่องขอบเขตการตีความข้อยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แม้ มาตรา 4 (5) บัญญัติข้อยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษาคดี การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี และการบังคับคดี แต่ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของแต่ละหน่วยงานกลับตีความขอบเขตข้อยกเว้นดังกล่าวแตกต่างกัน โดยให้เหตุผลว่ากระบวนการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษานั้น ในบางครั้งยังไม่อยู่ในขั้นตอนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล และโจทก์ผู้ขอสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลยอันเป็นข้อมูลส่วนบุคคลไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของศาล หรือไม่เป็นการบังคับคดีตามคำพิพากษา จึงปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลย ส่งผลให้การตีความข้อยกเว้นตามมาตรา 4 (5) ยังไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมถึงกรณีการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามมาตรา 254 และมาตรา 255 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอันเป็นอุปสรรคต่อการใช้สิทธิและประสิทธิภาพในการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

เดิม พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 บัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่...

(5) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา”

ขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 4 “พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่...

(5) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาล การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การดำเนินงานตามความประสงค์และความจำเป็นของกลุ่มความในคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้ง การดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา”

ประการที่สาม : ในประเด็นปัญหาเรื่องความรับผิดชอบในการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลภายนอก ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของจำเลย บทบัญญัติมาตรา 80 วรรคสอง (2) และ (5) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน การพิจารณาคดี หรือการฟ้องร้องคดีที่เปิดเผยต่อสาธารณะ แต่ในทางปฏิบัติ ข้อยกเว้นดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงลักษณะเฉพาะของการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา ในคดีแพ่ง ซึ่งโดยสภาพจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลย และทรัพย์สินที่จำเลยมีกรรมสิทธิ์ ร่วมกับบุคคลภายนอก หรือทรัพย์สินของบุคคลภายนอกที่ถึงกำหนดชำระแก่จำเลย ข้อมูลดังกล่าวนี้ย่อมปรากฏ ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลภายนอกควบคู่ไปด้วย การเปิดเผยข้อมูลในลักษณะดังกล่าวจึงอาจไม่เข้าข้อยกเว้น ตามมาตรา 80 วรรคสอง (2) และ (5) ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคล ทั้งในทางอาญา ทางแพ่ง และทางปกครอง และสะท้อนถึงความไม่สอดคล้องระหว่างการคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลกับความจำเป็นในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

เดิม พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 80 วรรคสอง บัญญัติว่า “ความใน วรรคหนึ่ง มิให้นำมาใช้บังคับแก่การเปิดเผย ในกรณีดังต่อไปนี้...

(2) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน หรือการพิจารณาคดี

(5) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ”

ขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 80 วรรคสอง “ความในวรรคหนึ่ง มิให้นำมาใช้บังคับ แก่การเปิดเผย ในกรณีดังต่อไปนี้...

(2) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน หรือการพิจารณาคดี ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณา คดีให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่มีใช้คู่ความในคดีโดยตรงได้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมแก่การใช้ หรือเปิดเผยเท่านั้น

(5) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ รวมถึงบุคคลผู้มีส่วนได้เสียหรือ ได้รับผลกระทบ หรือต้องปฏิบัติตามผลการบังคับหรือคำสั่งจากการฟ้องร้องดำเนินคดี”

และประการที่สี่ : ในประเด็นปัญหาเรื่องกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลภายหลัง สิ้นสุดกระบวนการขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา บทบัญญัติมาตรา 39 (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดเพียงให้บันทึก “ระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล” โดยไม่ได้ กำหนดระยะเวลาไว้โดยชัดแจ้ง ขณะที่การใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประกอบคำร้องขอคุ้มครอง

ชั่วคราวก่อนพิพากษา ตามมาตรา 254 มาตรา 255 และมาตรา 260 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เป็นการใช้อำนาจเฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ในการขอคุ้มครองชั่วคราว และเมื่อคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวสิ้นสุด ย่อมต้องทำลายข้อมูลตามหลักความจำเป็นของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม เมื่อเอกสารดังกล่าวถูกนำเข้าสู่สำนวนคดีของศาล เอกสารเหล่านั้นกลับต้องถูกเก็บรักษาไว้ตามระเบียบศาลยุติธรรม เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี ส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกันระหว่างหลักการเก็บรักษา ข้อมูลส่วนบุคคลกับหลักการบริหารสำนวนคดีของศาล บทบัญญัติมาตรา 39 (4) จึงยังขาดความชัดเจนและ กลไกรองรับกรณีดังกล่าวอย่างเหมาะสม จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

เดิม มาตรา 39 บัญญัติว่า “ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบันทึกรายการ อย่างน้อยดังต่อไปนี้ เพื่อให้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและสำนักงานสามารถตรวจสอบได้โดยจะบันทึกเป็นหนังสือหรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ ก็ได้...

(4) ระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล”

ขอเสนอแก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 39 “ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบันทึกรายการ อย่างน้อย ดังต่อไปนี้ เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและสำนักงานสามารถตรวจสอบได้โดยจะบันทึกเป็นหนังสือ หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้...

(4) ระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล หากเป็นกรณีที่ใช้เปิดเผยแก่การพิจารณาคดีของศาล การใช้เปิดเผย และการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการปลดทำลายสำนวนความและเอกสาร พ.ศ. 2552 หรือตามคำสั่ง หรือระเบียบอื่น ๆ ของศาลยุติธรรม”

เอกสารอ้างอิง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการปลดทำลายสำนวนความและเอกสาร พ.ศ. 2552